

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ

PAŽYMA
DĖL 2022–2030 METŲ REGIONŲ PLĖTROS PROGRAMOS PATVIRTINIMO
(TAP-22-1042(2), TAIS NR. 22-3989(5))

2022-06-28 Nr. NV-1887
Vilnius

1. Projekto rengėjas: Vidaus reikalų ministerija.

2. Projekto tikslas: patvirtinus Regionų plėtros programą, užtikrinti tvarų ir subalansuotą Lietuvos teritorijos vystymą ir regioninės atskirties mažinimą. Šis tikslas iš esmės atitinka Regioninės plėtros įstatyme nustatytą nacionalinės regioninės politikos tikslą skatinti tolygią ir tvarią plėtrą visoje valstybės teritorijoje.

3. Dabartinė situacija:

• Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 buvo patvirtintas 2021–2030 m. nacionalinis pažangos planas (NPP), kurio vienas iš strateginių tikslų yra „Tvariai ir subalansuotai vystyti Lietuvos teritoriją ir mažinti regioninę atskirtį“ (7 strateginio tikslas), kadangi efektyvus, skaidrus, įtraukus ir atskaitingas viešasis valdymas ir teisės viršenybė yra vienos iš esminių sąlygų, užtikrinančių ilgalaikę šalies ekonominę ir socialinę pažangą bei piliečių pasitikėjimą valstybe ir viešuoju sektoriumi;

• Pastaruosius du dešimtmečius augantys Lietuvos regionų skirtumai tampa vis didesniu viešojo valdymo iššūkiu. Į netolygų Lietuvos regionų vystymąsi 2020 m. Europos semestro ataskaitoje dėmesį atkreipusi EK nurodo, kad 2017 m. Sostinės (Vilniaus) regione BVP vienam gyventojui buvo pasiekęs 112 proc., o kituose šalies regionuose tesiekia nuo 41 iki 77 proc. ES vidurkio.

• Integruotų teritorinio vystymosi strategijų įgyvendinimą stabdo menki vietos ir regionų įstaigų gebėjimai administruoti integruotas teritorines investicijas, maža finansinė nepriklausomybė ir nepakankamos paskatos pritraukti investicijų ir kurti darbo vietas.;

• Šalies teritorinio vystymosi strategijos nėra susietos su teritorijos galimu ekonominiu vystymusi ir nenumato, kaip funkciškai plėtoti ryšius, kurie sudarytų sąlygas siekti gerovės arba galimybes sklisti jai iš turtingesnių regionų į neturtingesnius.

4. Esmė:

Programa įgyvendins NPP 7 strateginio tikslo „Tvariai ir subalansuotai vystyti Lietuvos teritoriją ir mažinti regioninę atskirtį“ 7.1 „Stiprinti regionų ekonominį augimą, atsižvelgiant į jų potencialą“ ir 7.2 „Didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą visiems“ uždavinius ir sieks atitinkamų rodiklių ir sudaryti sąlygas savivaldybėms ir regionų plėtros taryboms prisidėti prie kitų NPP uždavinių įgyvendinimo.

Sprendžiama problema Nr. 1: Skirtingas regionų ekonominio augimo potencialas ir netolygi ekonomikos plėtra.

7.1 uždavinys. Stiprinti regionų ekonominį augimą, atsižvelgiant į jų potencialą.

Pažangos priemonė: Paskatinti regionų, funkcinų zonų, savivaldybių ir miestų ekonominį augimą pasitelkiant jų turimus išteklius.

Pažangos priemonės rezultato rodikliai:

7.1.1. Gyventojų užimtumo lygis (15–64 metų) |, proc. (2020 m. – 71,6; 2025 m. – 73; 2030 m. – 75);

7.1.2. Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių), tenkanti vienam dirbančiajam per metus | tūkst. eurų (2019 m. – 21,6; 2025 m. – 25,7; 2030 m. – 30,7).

Uždaviniai, kuriems yra nustatyta regioninė pažangos priemonė:

5.3 uždavinys. Gerinti transporto junglumą šalies viduje, su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis, užtikrinti eismo saugumą.

Pažangos priemonė: Gerinti eismo saugą vietinės reikšmės keliuose ir gatvėse (Susisiekimo ministerijos susisiekimo plėtros programa).

Pažangos priemonės rezultato rodikliai:

- Žuvusiųjų keliuose skaičius | skaičius, tenkantis 1 mln. Gyventojų (2020 m. – 63; 2025 m. – 45; 2030 m. – 30).

- Sunkiai sužeistų eismo dalyvių keliuose skaičiaus pokytis, palyginti su pradine situacija | procentai (pagal MAIS3+ metodiką) (2020 m. – 649; 2025 m. – -25; 2030 m. – -50).

Sprendžiama problema Nr.2: Atskiriems regionams būdinga didesnė skurdo rizika ir socialinė atskirtis.

7.2 uždavinys. Didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą visiems.

Pažangos priemonė: Pagerinti viešųjų paslaugų prieinamumą, darbo vietų pasiekiamumą ir tam reikalingų išteklių naudojimo efektyvumą.

Pažangos priemonės rezultato rodikliai: Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį | procentai (2020 m. – 24,8; 2025 m. – 23; 2030 m. – 19).

Uždaviniai, kuriems yra nustatyta regioninė pažangos priemonė:

2.2 uždavinys. Didinti neįgaliųjų ir jų šeimų, senyvo amžiaus žmonių bei kitų pažeidžiamų ir socialinėje atskirtyje esančių grupių gerovę;

Pažangos priemonė: Sumažinti pažeidžiamų visuomenės grupių gerovės teritorinius skirtumus (Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos socialinės sutelkties plėtros programa).

Pažangos priemonės rezultato rodikliai:

- Socialinio būsto poreikio patenkinimas nuo jo laukiančiųjų asmenų (šeimų) skaičiaus, proc. (2020 m. - 7,9; 2021 – 42; 2030 m. – 88);

- Socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus | procentai (2019 m. – 15,8; 2025 m. -17; 2030 m. – 25).

2.10 uždavinys. Skatinti sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas ir stiprinti psichologinį (emocinį) visuomenės atsparumą;

Pažangos priemonė: Gerinti kokybiškų visuomenės sveikatos paslaugų prieinamumą regionuose (Sveikatos apsaugos ministerijos sveikatos priežiūros kokybės ir efektyvumo didinimo plėtros programa).

Pažangos priemonės rezultato rodikliai:

- Preveninėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas | mirusiųjų skaičius 100 tūkst. Gyventojų (2018 m. – 293; 2025 m. – 220; 2030 m. – 160).

2.11 uždavinys. Didinti kokybiškų ir inovatyvių sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir sveikatos atsparumą grėsmėms;

Pažangos priemonė: Užtikrinti ilgalaikės priežiūros paslaugų plėtrą (Sveikatos apsaugos ministerijos sveikatos priežiūros kokybės ir efektyvumo didinimo plėtros programa).

Pažangos priemonės rezultato rodikliai:

- Gydytojų priemonėmis išvengiamas mirtingumas | mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų (2017 m. – 186; 2025 m. – 150; 2030 m. – 100).

3.1 uždavinys. Pagerinti ugdymosi rezultatus ir sumažinti jų atotrūki;

Pažangos priemonė: Padidinti ugdymo prieinamumą atskirtį patiriantiems vaikams (Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos švietimo plėtros programa).

Pažangos priemonės rezultato rodikliai:

- Vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programose nuo 3 metų iki privalomo pradinio ugdymo amžiaus, dalis | procentai (2019 m. - 89,6; 2025 m. - 90; 2030 m. - 95).
- Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukioju būdu bendros paskirties švietimo įstaigose (bendrosiose klasėse), dalis | procentai (2020 m. - 48,9; 2025 m. - 85; 2030 m. - 90).

3.2 uždavinys. Didinti švietimo įtrauktį ir prieinamumą, užtikrinti saugią aplinką kiekvienam asmeniui;

Pažangos priemonė: Plėtoti įvairialypį švietimą vykdant visos dienos mokyklų veiklą (Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos švietimo plėtros programa).

Pažangos priemonės rezultato rodikliai:

- Neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančius vaikus) | procentai (2020 m. - 61,7; 2025 m. - 65; 2030 m. - 75).

Sprendžiama problema Nr. 3: Nepakankamai tvari aplinka, daranti neigiamą įtaką regionų patrauklumui**6.7 uždavinys. Gerinti vandens telkinių būklę bei didinti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumą ir efektyvumą.**

Pažangos priemonė: Didinti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumą (Aplinkos ministerijos aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programa).

Pažangos priemonės rezultato rodikliai:

- Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais | procentai (2017 m. - 81,8; 2025 m. - 86; 2030 m. - 90).
- Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais | procentai (2017 m. - 77,6; 2025 m. - 85; 2030 m. - 95).

6.8 uždavinys. Išsaugoti ir atkurti biologinę įvairovę, ekosistemas, jų paslaugų kokybę bei kraštovaizdžio savitumą ir užtikrinti darnų gamtos išteklių naudojimą;

Pažangos priemonė: Plėtoti žaliąją infrastruktūrą urbanizuotoje aplinkoje (Aplinkos ministerijos aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programa).

Pažangos priemonės rezultato rodikliai:

- Natūralių ir pusiau natūralių teritorijų ploto santykis su Lietuvos plotu | procentai (2019 m. - 52,04; 2025 m. - 53; 2030 m. - 55).

6.10 uždavinys. Mažinti susidarančių atliekų kiekį ir efektyviai jas tvarkyti;

Pažangos priemonė: Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą (Aplinkos ministerijos aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programa).

Pažangos priemonės rezultato rodikliai:

- Sąvartnyuose šalinamų komunalinių atliekų dalis | procentai (2019 m. - 21,5; 2025 m. - 15; 2030 m. - 5).
- Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis | procentai (2019 m. - 49,73; 2025 m. - 55; 2030 m. - 60).

6.11 uždavinys. Stiprinti neigiamo poveikio aplinkai prevenciją, aplinkos monitoringą ir aplinkos apsaugos kontrolę.

Pažangos priemonė: Stiprinti savivaldybių aplinkos oro monitoringą (Aplinkos ministerijos aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programa).

Pažangos priemonės rezultato rodikliai:

- Priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam kietųjų dalelių $KD_{2,5}$ poveikiui | mirusiųjų skaičius per metus (2017-2019 m. - 245; 2025 m. - 196; 2030 m. - 110).

Kiti uždaviniai, prie kurių įgyvendinimo tikslinga prisidėti regionų plėtros taryboms ir (ar) savivaldybėms:

- 2.1 uždavinys. Mažinti pajamų nelygybę;
- 2.3 uždavinys. Didinti darbo ieškančių asmenų įsidarbinimo galimybes ir užimtumo rėmimo sistemos veiksmingumą ir efektyvumą;
- 2.6 uždavinys. Plėtoti neįgaliesiems tinkamą aplinką visose gyvenimo srityse;
- 2.7 uždavinys. Stiprinti socialinio aktyvumo ir socialinės atsakomybės nuostatas visuomenėje bei bendruomeniškumą;
- 3.3 uždavinys. Pritaikyti švietimo sistemą sklandžiai reemigravusių Lietuvos piliečių, lietuvių kilmės asmenų ir atvykusių užsieniečių integracijai bei gerinti besimokančiųjų judumo sąlygas;
- 4.1 uždavinys. Skatinti gyventojus dalyvauti kultūrinėse veiklose ir prisidėti prie kultūros plėtros;
- 4.3 uždavinys. Skatinti visapusišką tautinių mažumų integraciją;
- 4.6 uždavinys. Atgaivinti visuomenei reikšmingą kultūros ir tautinį paveldą ir didinti jo naudojimą visuomenės poreikiams.

Preliminariai numatomos pažangos lėšos regionams paskirstytos:

Preliminarus investicijų poreikis konkrečioms regionams, nurodytas Plėtros programos IV skyriuje, apskaičiuotas vadovaujantis Strateginio valdymo metodikos 95.8 papunkčiu ir atsižvelgus į atitinkamomis pažangos priemonėmis sprendžiamų problemų mastą, problemas patiriančių tikslinių grupių dydį ir problemų tarpusavio sąsajas.

Pagal NPP nustatytas finansines projekcijas numatoma, kad ne mažiau kaip 15 proc. Plėtros programoje numatytų investicijų finansuojama savivaldybių lėšomis, kurias gali sudaryti savivaldybių biudžetų, savivaldybių įmonių, skolintos, privačių partnerių, kitos regionų plėtros planams įgyvendinti pritrauktos lėšos ir 2021–2027 metų savivaldybių prisidėjimui mažinti skiriamos valstybės biudžeto lėšos. Šiai NPP nuostatai įgyvendinti būtini Lietuvos Respublikos Vyriausybės sprendimai dėl 2021–2027 metams Europos Sąjungos lėšomis finansuojamų investicijų savivaldybių nuosavam prisidėjimui mažinti skiriamų valstybės biudžeto lėšų skyrimo, taip pat šių lėšų naudojimo tvarkos.

Regionas	Pažangos lėšos, tūkst. Eur		
	Iš viso (1 pastaba)	Iš jų:	
		Nacionalinis prisidėjimas	ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos
1	2	3	4
Alytaus regionas	150 130,9	22 519,6	127 611,3, iš jų tvariai miestų plėtrai ne mažiau kaip 18 868,47
Kauno regionas	309 886,2	46 482,9	263 403,3, iš jų tvariai miestų plėtrai ne mažiau kaip 67 081,86 Papildomai (į pažangos lėšų sumą neįskaičiuota) 29 600 (Teisingos pertvarkos fondas (TPF))
Klaipėdos regionas	234 763,5	35 214,5	199 549,0, iš jų tvariai miestų plėtrai ne mažiau kaip 36 730,54
Marijampolės regionas	155 591,3	23 338,7	132 252,6, iš jų tvariai miestų plėtrai ne mažiau kaip 18 079,1
Panevėžio regionas	199 490,2	29 923,5	169 566,7, iš jų tvariai miestų plėtrai ne mažiau kaip 28 587,97
Šiaulių regionas	212 509,3	31 876,4	180 632,9, iš jų tvariai miestų plėtrai ne mažiau kaip 33 328,86 Papildomai (į pažangos lėšų sumą neįskaičiuota) 46 000 (TPF)
Tauragės regionas	127 282,1	19 092,3	108 189,8, iš jų tvariai miestų plėtrai ne mažiau kaip 12 566,04
Telšių regionas	111 689,9	16 753,5	94 936,4, iš jų tvariai miestų plėtrai ne mažiau kaip 9 790,2 Papildomai (į pažangos lėšų sumą neįskaičiuota) 37 250,0 (TPF)
Utenos regionas	161 864,5	24 279,7	137 584,8, iš jų tvariai miestų plėtrai ne mažiau kaip 16 243,25
Vilniaus regionas (2 pastaba)	418 435,0	209 217,5	209 217,5, iš jų tvariai miestų plėtrai ne mažiau kaip 30 034,44

Pastabos:

1. Nurodyta ES lėšomis finansuojamų projektų numatoma bendra investicijų suma apima ir nacionalinį (pareiškėjo ir valstybės) prisidėjimą.
2. Pagal problemos mastą, papildomai nustatytas poreikis: 5 000 tūkst. Eur (20 proc. regioninės pažangos priemonės sumos) žuvusiųjų ir sužeistųjų skaičiui keliuose mažinti, 9 900 tūkst. Eur (30 proc. regioninės pažangos priemonės sumos) neformaliajam vaikų švietimui ir 8 700 tūkst. Eur (12 proc. regioninės pažangos priemonės sumos) investicijoms į ilgalaikės priežiūros paslaugų plėtrą, nesusijusioms su infrastruktūra. Šios lėšos pagal atitinkamas Susisiekimo ministerijos regioninės pažangos priemonės 10-001-05- 03-07 (RE) „Gerinti eismo saugą vietinės reikšmės keliuose ir gatvėse“, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos regioninės pažangos priemonės 12-003-03-02-17 (RE) „Plėtoti įvairialypį švietimą vykdant visos dienos mokyklų veiklą“ ir Sveikatos apsaugos ministerijos regioninės pažangos priemonės 11-002-02-11-02 (RE) „Užtikrinti ilgalaikės priežiūros paslaugų plėtrą“ finansines projekcijas nenumatytos. ES lėšomis finansuojamų projektų nacionalinio prisidėjimo (pareiškėjo ir valstybės biudžeto) dalis Vilniaus regione sudaro ne mažiau kaip 50 proc. projekto tinkamų išlaidų, iš jų Vilniaus miesto savivaldybės projektuose valstybės biudžeto lėšos neviršija 25 proc., kitų Vilniaus regiono savivaldybių projektuose atitinkamai valstybės biudžeto lėšos neviršija 35 proc.

5. Derinimas:

Projektas buvo pateiktas derinti suinteresuotoms šalims: Aplinkos, Ekonomikos ir inovacijų, Socialinės apsaugos ir darbo, Kultūros, Sveikatos apsaugos, Švietimo, mokslo ir sporto, Susisiekimo ministerijoms, Lietuvos savivaldybių asociacijai, regionų plėtros taryboms ir patikslintas pagal šių institucijų pateiktas pastabas. Pastabos, į kurias nebuvo atsižvelgta arba buvo atsižvelgta iš dalies, įvertintos derinimo pažymoje (pridedama).

Plėtros programos projektui pritarta 2022 m. gegužės 10 d. vykusiam Nacionalinės regioninės plėtros tarybos (NRPT) posėdyje. Pritardama Plėtros programos projektui, NRPT taip pat pasiūlė Vyriausybei, patvirtinus regionų plėtros planus, patikslinti NPP finansines projekcijas, numatant į Plėtros programą įtrauktiems NPP uždaviniams trūkstamą lėšų sumą 188 mln. Eur, ir, įvertinus Vilniaus apskričiai būdingų problemų mastą, tikslinat NPP finansines projekcijas, papildomai numatyti valstybės biudžeto lėšas su Plėtros programa susijusiems NPP uždaviniams pagal finansines projekcijas 5 000 tūkst. Eur žuvusiųjų ir sužeistųjų skaičiui keliuose mažinti, 9 900 tūkst. Eur visos dienos mokyklų plėtrai ir 8 700 tūkst. Eur investicijoms į ilgalaikės priežiūros paslaugų plėtrą, nesusijusioms su infrastruktūra.

Plėtros programos projektas 2022 m. balandžio 22 d. raštu Nr. 1D-2277 pateiktas derinti Finansų ministerijai (portfelio valdytojui). Į Finansų ministerijos pastabas ir pasiūlymus, išskyrus pastabą dėl pasiūlymo nustatyti regionams ne tik pradines, bet ir siektinas visų poveikio rodiklių reikšmes, buvo atsižvelgta. Pasiūlytas visų poveikio rodiklių siektinų reikšmių nustatymas prieštarauja Regioninės plėtros įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 3 punkto nuostatai, pagal kurią Plėtros programoje pagal regionus pateikiami pokytį, sprendžiant regioninės plėtros problemas, rodantys poveikio rodikliai, bet ne atskirų sričių (sektorių) rodikliai.

6. Atitiktis Vyriausybės programai: tiesiogiai Vyriausybės programos nuostatos neįgyvendinamos.

7. Dalykinio vertinimo išvada: Vyriausybės kanceliarijos Viešojo valdymo grupė, iš esmės pritaria Programos nuostatomis.

Strateginio valdymo grupė pastabų projekto rengėjams neturi.

Projektas svarstytas tarpinstituciniame pasitarime ir papildomai suderintas su Aplinkos ministerija, Lietuvos savivaldybių asociacija, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

Siūlome projektą svarstyti Vyriausybės posėdyje.

Viešojo valdymo grupės vadovė

Jurgita Žilinskiene

